

Vrste i svojstva odnosa s vršnjacima

**KOLEGI: INKLUZIVNI PRISTUP ODNOSU S
VRŠNJACIMA**

**DOC.DR.SC. ANAMARIJA ŽIC RALIĆ
DIPLOMSKI STUDIJ EDUKACIJSKE
REHABILITACIJE**

Vrste odnosa s vršnjacima

- Prihvaćenost u grupi vršnjaka i
- Prijateljstvo
- Zlostvaljanje od strane vršnjaka

Prijateljstvo i prihvaćenost među vršnjacima

- Prijateljstvo - dobrovoljan, dijadni **odnos** koji uobičajeno utjelovljuje pozitivne afektivne veze
- Prihvaćenost među vršnjacima -odnosni (relacijski) **status** djeteta unutar grupe vršnjaka, kojeg određuje stupanj u kojem se dijete sviđa ili ne sviđa članovima grupe

Vrste i dobiti iz odnosa s vršnjacima

- Djeca traže različite dobiti u odnosu s roditeljima, učiteljima i vršnjacima (Ladd, 1999).
- Prijateljstvo s vršnjacima je važan izvor društva i bliskosti
- Prijatelji nude višu razinu pozitivne dobiti - **privrženosti, bliskosti, ili emocionalne podrške** - nego oni koji nisu prijatelji (npr. poznanici)

Dobiti iz prijateljstva

- Sukob među prijateljima – učestaliji je i duži nego među djecom koja nisu bliska – prijateljstvo donosi dobiti (povjerenje, podršku) koje dozvoljavaju izražavanje neslaganja

Dobiti iz prijateljstva

- Dječji osjećaji i reakcije prema najboljem prijatelju različite od onih prema učeniku u razredu koji nije prijatelj.
  - U sukobu se djeca osjećala više povrijeđena i ljuta u odnosu na prijatelje nego na djecu s kojom nisu bliska, njihovi odgovori prema prijateljima bili su manje optužujući, a više **usmjereni na očuvanje prijateljstva**
  - Djeca koja održavaju prijateljstvo mnogo **osjetljivija na potrebe** njihovih partnera kada u strukturiranom zadatku pregovaraju, nego što su djeca koja nisu uspjela održati svoja prijateljstva.

Prijateljstvo podrazumijeva (Doll, 1996):

- Uzajamna ljubav i poštovanje po kojim svaki prijatelj pokazuje brigu i odgovornost za druge
- Zajednički interesi i aktivnosti, što predstavlja ulaganje vremena, pažnje i zajedničke zabave
- Zalaganje, odnosno namjera oba prijatelja da s vremenom i dalje njeguju odnos
- Lojalnost ili namjeru oba prijatelja da zaštite interese drugog
- Osobno otkrivanje i uzajamno razumijevanje po kojem svaki prijatelj stječe i doprinosi neuobičajenom razumijevanju drugog
- Ravnopravnost svih u prijateljskom odnosu

Koncepti prijateljstva

- Oblici prijateljstva – pozitivne ili negativne karakteristike prijateljstva npr. bliskost, konflikt
  - Procesi prijateljstva – vidljive forme interakcije npr. Potvrđivanje, konflikt
  - Dobiti od prijateljstva – korist koja proizlazi iz prijateljstva npr. Sigurnost, podrška
- Kvaliteta prijateljstva – evaluativni aspekt npr. Zadovoljstvo prijateljstvom
- Efekt prijateljstva – utjecaj prijateljstva na njegove sudionike

Oblici / procesi prijateljstva

- Šest procesa prijateljstva u osnovnoškolskoj dobi:
  - Potvrđivanje,
  - Pomoć,
  - Druženje,
  - Razmjena prisnosti,
  - Konflikt,
  - Razrješenje konflikta
  - Dječaci svoja prijateljstva opisuju s manje razmjena **prisnosti, potvrđivanja i pomaganja** nego što to rade djevojčice

Oblici / procesi prijateljstva

- U predškolskoj dobi pet vrsta procesa prijateljstva
  - Potvrđivanje, pomaganje, otkrivanje negativnih osjećaja, isključivost i konflikt,
  - Nema razlika s obzirom na spol
- Mali prijatelji
  - Prilagođavaju se partneru, sposobni poticati razvoj i održavanje prijateljstva
  - Kada su usklađeni u emocionalnim stanjima sposobni su koordinirati igru i nuditi emocionalnu podršku kada je njihov prijatelj uznemiren.

Kvaliteta prijateljstva

- **Kvalitetna prijateljstva su ona koja**
  - Imaju visoku razinu prosocijalnih ponašanja (pružanje pomoći, nagrađivanje uspjeha, ohrabrivanje nakon neuspjeha, njegovanje samopoštovanja, lojalnost), bliskosti, i drugih pozitivnih obilježja, a
  - Nisku razinu konflikata, rivalstva, dominacije i drugih negativnih obilježja

Efekt /ishod prijateljstva

- **Zadovoljstvo prijateljstvom**
  - Pozitivno povezano s procesima kao što su potvrđivanje, druženje, i pomaganje, ali je
  - Negativno povezano sa konfliktom
  - Uočeno kod školske i predškolske djece
- **Stabilnost prijateljstva – povezana s potvrđivanjem, rješavanjem sukoba i negativno povezana s konfliktom**
- **Kvalitetna prijateljstva imaju pozitivan učinak na samopoimanje djeteta, socijalnu prilagodbu, sposobnost nošenja sa stresorima**

Prijateljstvo djece koja odstupaju od socijalnih normi

- Često nemaju prijatelja, a onda kada imaju prijatelja, u tom odnosu često nedostaju procesi **podrške**
- Slabo prihvaćena djeca
  - Pokazuju nižu razinu **potvrđivanja, rješavanja konflikata i pomoći** u svojim prijateljstvima, u odnosu na djecu čija je prihvaćenost prosječna ili visoka
  - Svoja prijateljstva doživljavaju kao **manje suportivna** nego što to čine djeca čija je reputacija među vršnjacima prosječna ili ih smatraju agresivnima.
- Agresivna djeca
  - Posebno ona koja druge povrijede na indirektan način, prijateljstvo je karakterizirano višom razinom **ljubomore, isključivosti i agresivnosti** prema partnerima

Prijateljstvo djece s teškoćama

- djeca s različitim vrstama teškoća imaju manje prijatelja od svojih tipičnih vršnjaka

Mogući razlozi

- **Niska prihvaćenost** od strane vršnjaka sprječava razvoj zadovoljavajućih uzajamnih prijateljskih odnosa, dok veća prihvaćenost vodi razvoju prijateljstva
- Prevelika **brižnost roditelja** može dovesti do **izolacije** djeteta s teškoćama. Ako djeca s teškoćama provode previše vremena u kući, uglavnom s članovima obitelji imati će manje prilika za stvaranje i održavanje prijateljstava s vršnjacima.
- Teškoće uvjetuju udaljavanje od tipičnih vršnjaka, npr. dugotrajna hospitalizacija.

Djeca s blažim IT (Heiman, 2000)

- Učenici specijalne škole
  - Imali su manje prijatelja od onih koji su pohađali redovnu školu.
  - Reagirali pasivnije na pitanja o odnosima s vršnjacima
  - Bili usamljeniji od učenika s IT iz redovne škole

Djeca s blažim IT

- Prijatelja opisivala kao nekog tko im pomaže i s kim se zabavljaju
- „Kupuju“ prijatelje tj. misle da će lakše steći prijatelje ako im stalno čine usluge i poklanjaju stvari
- Doživljavaju teškoće u ostvarivanju bliskih veza s vršnjacima, neovisno o uvjetima školovanja (Williams i Asher, 1990. prema Heiman 2000.)
- Inkluzivni uvjeti školovanja omogućuju više socijalnih kontakata te bolji razvoj socijalnih vještina, što olakšava sklapanje prijateljstava.

Djeca s IT i tipični vršnjaci (Heiman, 2000)

- Razlike u provođenju slobodnog vremena
  - Djeca s IT vrijeme su uglavnom provodila kući, obavljajući kućanske poslove ili spavajući dok su djeca tipičnog razvoja družila s prijateljima.
- Djeca s IT uglavnom su prijatelja opisivala kao nekog tko im pomaže i s kim se zabavljaju
- Djeca tipičnog razvoja isticala su važnost bliskosti, intimnosti.

Djeca s TU (Tur-Kaspa, Margalit, Most, 1999)

- Pokazivali veći stupanj usamljenosti te niži stupanj pripadnosti grupi
- Broj prijateljstava tokom godine opadao, za razliku od tipične djece gdje je broj prijateljstava rastao
- Niska prihvaćenost djece s TU rezultira slabijim prijateljskim odnosima što izaziva usamljenost

Djeca s TU

- Imali najboljeg prijatelja baš kao i oni bez TU, čak su imali i jednak broj najboljih prijatelja.
- Najbolji prijatelj bio netko tko je također imao teškoće učenja
- Broj prijateljstava s vremenom je opadao što ukazuje na nedovoljno kvalitetne odnose s vršnjacima.
- Izoliranost se s vremenom povećavala.